

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ»**

Третій рівень вищої освіти

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність С4 Психологія

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-наукова програма Психологія

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна

РОЗРОБНИК силабусу (професор, доктор психологічних наук, професор
кафедри психології, філософії та суспільних наук)

Ірина БІЛА

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та
суспільних наук

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

Гарант освітньо-наукової програми С4 Психологія
(доктор психологічних наук, професор)

(підпис)

Ольга ДРОБОТ

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1.Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	«Актуальні проблеми вікової психології», ВБ 9
2.Статус навчальної дисципліни	Вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки
3.Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2-й рік навчання, 3 семестр
4.Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредити ЄКТС (120 год.), з них: 32 год. аудиторного навантаження (16 годин лекційних, 16 години семінарських) та 88 годин самостійної роботи.
5.Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6.Інформація про консультації	Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom, корпоративну пошту, а також за запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі у месенджері Viber
7.Мова викладання	українська
8.Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Біла Ірина Миколаївна (професор, доктор психологічних наук, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук)
9.Контактна інформація викладача	bila.iryana@tnu.edu.ua
10.Посилання на силабус на вебсайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна спрямована на набуття теоретичних знань, практичних навиків, розумінні та усвідомленні здобувачами значущості системних знань про динаміку розвитку особистості, пріоритетності вікового диференційованого підходу у пізнанні особистості. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: опанування сучасним науковим світоглядом, формування здатності до багатовимірного аналізу психічних явищ, станів та процесів; опанування здобувачами сучасними підходами до вирішення проблем вікової психології, ,

	основних її теорій; вивчення рушійних сил індивідуального розвитку психіки; розуміння теоретичних засад комплексної діагностики особистості в онтогенезі; з'ясування психологічного змісту феномену життєвого шляху; засвоєння концепцій психічного розвитку у світлі нових відкриттів психогенетики; вміння застосовувати отримані знання та навички у проведенні досліджень з проблематики вікової психології; прогнозування розвитку особистості та формування її подальшого життєвого шляху.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Визначаються переліком загальних і спеціальних компетентностей, а також досягненням програмних результатів навчання
Пререквізити	Базові знання із загальної психології, педагогічної і вікової психології
Постреквізити	Педагогічна практика, Кваліфікаційна робота доктора філософії з психології
Формат проведення дисципліни	Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, бесіди і дискусії, схеми, відео матеріали, навчальні фільми, виконання практичних завдань і індивідуально-дослідних завдань. Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі на єдиної платформі Google Suite Education; через Google Classroom. У дистанційному режимі лекції / практичні / семінарські заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet. Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom, корпоративну пошту, а також у месенджерах Telegram і Viber.

5. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навч. заняття	Форми і методи контролю знань	К-ть год.
Змістовий модуль 1. Розвиток психологічної науки у сучасному вимірі			
Тема 1. Перспективи розвитку психології XXI століття Динаміка теоретичної психологічної думки в Україні як суверенній державі. Перспективи розвитку вікової психології, її місця в системі світового наукового знання. Удосконалення концепції вікового розвитку особистості в контексті загальнонаукової картини світу, що базується на принципі глобального еволюціонізму. Вплив на розвиток людини культурно-історичних, етнічних, соціально-економічних чинників (мова; досягнення науково-технічного прогресу, мистецтва; суспільні норми поведінки тощо). Рушійні сили індивідуального розвитку психіки.	Лекція Семінар	співбесіда поточний	2 2
Тема 2. Проблема психологічного забезпечення педагогічної діяльності Психологічне обґрунтування шкільних програм і підручників. Проблема створення оптимальних умов для організації дитячої діяльності та спілкування. Розробка та обґрунтування інноваційних технологій для вивчення вікового розвитку та впровадження їх результатів у практику педагогічної діяльності. Подолання педагогічних стереотипів у громадян про віковий розвиток	Лекція Семінар	Поточний	2 2
Тема 3. Основні теоретичні проблеми вікової психології. Категорії розвитку та життєвого шляху особистості. Розробка концепцій психічного розвитку у світлі нових відкриттів психогенетики. Органічна та середовищна зумовленість психічного і поведінкового розвитку людини. Вплив стихійних та організованих соціальних чинників на процес психічного розвитку. Проблеми самоактуалізації у різних вікових групах. Порівняння впливу на розвиток еволюційних, революційних та ситуаційних змін. Співвідношення інтелектуальних та особистісних змін у психічному розвитку. Психологічні основи вікового розвитку: співвідношення фізіологічного і психічного чинників; вікових та індивідуальних особливостей. Феномен життєвого шляху	Лекція Семінар	Поточний	4 4
Тема 4. Особливості вікового розвитку в певних життєвих діапазонах. Психологічний зміст проблеми дитинства. Сучасна інтерпретація психологічного змісту «дитинства» як	Лекція Семінар	Поточний Проміжний	2 4

феномену життєвого шляху. Психологічні особливості дітей 6-річного віку та інших вікових інтервалів. Психологічний зміст вікових криз (на прикладі шкільного дитинства). Сучасні підходи до вивчення вікової динаміки психічних процесів і властивостей. Проблема систематизації чинників структурних змін, новоутворень, які виникають з віком у психічній діяльності людини. З'ясування закономірностей переходу між віковими періодами; пошук нових закономірностей у віковому розвитку			
Змістовий модуль 2. Єдність теорії й практики у вирішенні актуальних проблем вікової психології Тема 5. Прикладні проблеми вікової психології. Проблема вивчення різнопланових відхилень у віковому та індивідуальному розвитку тощо. Комплексне вивчення психології обдарованих дітей, дітей з фізичними вадами, затримкою фізичного розвитку. Психологія виняткових дітей (обдарованих, з фізичними вадами, соціально знедолених, "ліворуких" тощо). Вивчення психологічного змісту затримок психічного розвитку та вироблення способів їх усунення. Психологічні особливості вікових груп. Вікові особливості психології дівчаток і хлопчиків.. З'ясування типологічних відмінностей девіантної поведінки. Вивчення вікових можливостей у засвоєнні знань. Динаміка різних видів діяльності (гра, навчання, праця). Вікові особливості спілкування дітей і дорослих. Проблема розробки теоретичної моделі комплексної особистісної діагностики у віковому розвитку.	Лекція Семінар	Поточний	4 2
Тема 6. Удосконалення методологічних основ наукових досліджень в галузі вікової психології. Організація емпіричного дослідження з проблем вікової психології. Сучасні методи досліджень людської психіки в онтогенезі. Пошук нових закономірностей у віковому розвитку. Експериментальне обґрунтування нових ідей щодо вікового розвитку особистості. Сучасні підходи до їх впровадження в практику педагогічної діяльності тощо. Міждисциплінарні дослідження у віковій психології.	Лекція Семінар	Поточний	2 2

6. Організація самостійної роботи студентів

№ теми	Зміст завдання самостійної роботи	Форма звітності
1.	Підготовка презентації доповіді на семінарське заняття	Мультимедійна презентація
2.	Самостійна робота 1. Конспектування першоджерела (тема 8).	Конспект

3.	Самостійна робота 2. Виконання дидактичних і творчих завдань (тема 4-8). Усього 8 завдань	Програма
4.	Самостійна робота 3. Творча імпровізація	Відеоролик

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

8. Політика дисципліни.

Визнання результатів, здобутих в неформальній та/або інформальній освіті.

Визнаватись можуть результати, отримання яких підтверджується відповідним документом. Це може бути участь у дистанційних курсах, програмі неакадемічних обмінів, конференції, майстер-клас, літня чи зимова школа, громадська освіта тощо.

- повне визнання (за загальною процедурою до початку навчального семестру); проводиться у семестрі, який передуює семестру, у якому згідно з планом конкретної ОП передбачено вивчення ОК. Критерії: відповідність результатів, отриманих в неформальній освіті, конкретним ОК чи їх складом за обсягом, змістом та результатами навчання;

- часткове визнання (зарахування окремих тем, індивідуальних завдань за спрощеною процедурою під час навчального семестру не пізніше передбачених заходів оцінювання).

Для визнання результатів подається заява на ім'я директора навчально-наукового інституту. До заяви додаються підтверджуючі документи. Для процедури визнання створюється комісія на чолі з директором, гарантом,

завідувачем кафедри, викладачем, представником студентського самоврядування. Строк прийняття рішення – не більше 14 календарних днів.

Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

9. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Контроль результатів навчання відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях у формі представлення та обговорення доповідей, виконання письмових завдань.

Здобувач для отримання заліку з дисципліни повинен повністю виконати всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

Залік - це форма підсумкового (семестрового) контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння здобувачами навчального матеріалу на підставі поточного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних і семінарських заняттях), так і результатів виконання самостійних завдань.

Підсумкова оцінка за семестр виставляється на останньому за розкладом занятті та визначається як сума балів за результатами оцінювання усіх контрольних заходів, визначених програмою.

Якщо отримана сума балів відповідає позитивній оцінці – вона є підсумковою.

Перескладання позитивної підсумкової оцінки з метою підвищення не здійснюється. Здобувачу вищої освіти, який за результатами оцінювання контрольних заходів, не набрав кількість балів, що відповідає позитивній (менше 60 балів), в основній відомості обліку успішності зазначається оцінка «не зараховано» і відповідна кількість балів, що призводить до виникнення академічної заборгованості, яка має бути ліквідована.

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
А	90-100	«зараховано»	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
В	80-89		Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок

C	75-79		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74		Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68		Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59	«не зараховано»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу з повторним

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є такі:

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;
- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів (автономність);
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями:

- 0% завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Поточне оцінювання результатів навчання відбувається за допомогою:

- експрес-контроль (опитування);
- поточний тестовий контроль;

- різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт, відеозапис);
- завдання, що потребують розгорнутої творчої відповіді (кейси).

У разі незгоди з результатами оцінювання контрольних заходів, здобувач має право оскаржити результат у порядку визначеному Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю ТНУ імені В.І.Вернадського.

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль І		Модуль ІІ		Форма контролю
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	
Робота на семінарському занятті	5	4	20	4	20	Залік
Підготовка презентації до доповіді	2	4	8	4	8	
Конспект першоджерел (тема 3)	10	1	10			
Виконання завдань для самостійної роботи	3	4	12	4	12	
Творча імпровізація	10			1	10	
Разом			50		50	
Розрахунок балу за курс: 50+50=100						

10. Рекомендовані джерела інформації

Назва теми	Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)
Тема 1. <i>Перспективи розвитку психології ХХІ століття</i>	Основна література: - Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 128 с. - Вікова психологія: курс лекцій / І.М. Ушакова. Х.: НУЦЗУ, 2016. 123 с. - Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с. - Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2004. 112 с. - Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум / Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с. Допоміжна література: 11. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навч.-метод. посіб. К.: Ніка-Центр. 2003. 204.
Тема 2.	Основна література:

Проблема психологічного забезпечення педагогічної діяльності	2. Ковальчук З.Я. Генетично-психологічні засади оптимізації педагогічної взаємодії. Монографія / З.Я. Ковальчук. Львів : СПОЛОМ, 2013. 600 с 3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 128 с. 4. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с. 5. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2004. 112 с. 6. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум / Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с. 11. Допоміжна література: 1. Актуальні проблеми психології в закладах освіти : збірник наукових праць; заг. ред. Н.М. Токаревої. - Випуск 9. - Київ. - ТОВ НВП "Інтерсервіс", 2019
Тема 3. Основні теоретичні проблеми вікової психології	Основна література: 1. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 128 с. 2. Вікова психологія: курс лекцій / І.М. Ушакова. Х.: НУЦЗУ, 2016. 123 с. 3. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с. 4. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2004. 112 с. 5. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум / Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с. 11. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навч.-метод. посіб. К.: Ніка-Центр. 2003. 204 Допоміжна література: 1. Ковальова О.А. Проблема визначення поняття «соціальний інтелект» у психологічній науці. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. № 10 (41) С.10-14
Тема 4. Особливості вікового розвитку певних життєвих діапазонів	Основна література: 1. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 128 с. 2. Вікова психологія: курс лекцій / І.М. Ушакова. Х.: НУЦЗУ, 2016. 123 с. 3. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с. 4. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2004. 112 с. 5. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум / Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с. 11. Інформ.ресурси: Michael Scriven& Richard Paul Critical Thinking as Defined by the

	National Council for Excellence in Critical Thinking, 1987. Режим доступу: http://www.criticalthinking.org/pages/defining-critical-thinking/766
Тема 5. Прикладні проблеми вікової психології	Основна література: 1. Кутіщенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 128 с. 2. Вікова психологія: курс лекцій / І.М. Ушакова. Х.: НУЦЗУ, 2016. 123 с. 3. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с. 4. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2004. 112 с. 5. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум / Кутіщенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с. 11. Допоміжна література: 1. Лялюк Г. М., Христук О. Л. Психологія розвитку, зміни і кар'єри особистості. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 116с Інформ.ресурси: 1. Електронний підручник «Soft Skills», розроблений в межах міжнародного проекту Tempus Impress Project “Improving the Efficiency of Student Services” funded by the European Commission and lasts from October 15, 2012 - October 14, 2015 (Project number 2. 530534-TEMPUS-1-2012-1-UK- TEMPUS-SMGR) URL: http://psydilab.univer.kharkov.ua
Тема 6. Удосконалення методологічних основ наукових досліджень в галузі вікової психології	1. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навч.-метод. посіб. К.: Ніка-Центр. 2003. 204. 2. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с. 3. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2004. 112 с.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Динаміка теоретичної психологічної думки в Україні як суверенній державі.
2. Перспективи розвитку вікової психології, її місця в системі світового наукового знання.
3. Удосконалення концепції вікового розвитку особистості в контексті загальнонаукової картини світу, що базується на принципі глобального еволюціонізму.
4. Вплив на розвиток людини культурно-історичних, етнічних, соціально-економічних чинників (мова; досягнення науково-технічного прогресу, мистецтва; суспільні норми поведінки тощо).
5. Рушійні сили індивідуального розвитку психіки
6. Психологічне обґрунтування шкільних програм і підручників.
7. Проблема створення оптимальних умов для організації дитячої діяльності та спілкування.
8. Розробка та обґрунтування інноваційних технологій для вивчення вікового розвитку та впровадження їх результатів у практику педагогічної діяльності.
9. Категорії розвитку та життєвого шляху особистості.
10. Розробка концепцій психічного розвитку у світлі нових відкриттів психогенетики. Органічна та середовищна зумовленість психічного і поведінкового розвитку людини.
11. Вплив стихійних та організованих соціальних чинників на процес психічного розвитку.
12. Порівняння впливу на розвиток еволюційних, революційних та ситуаційних змін. Співвідношення інтелектуальних та особистісних змін у психічному розвитку.
13. Психологічні основи вікового розвитку: співвідношення фізіологічного і психічного чинників; вікових та індивідуальних особливостей.
14. Феномен життєвого шляху. Сучасна інтерпретація психологічного змісту «дитинства» як феномену життєвого шляху.
15. Психологічний зміст проблеми дитинства. Психологічні особливості дітей 6-річного віку та інших вікових інтервалів.
16. Психологічний зміст вікових криз (на прикладі шкільного дитинства).
17. Сучасні підходи до вивчення вікової динаміки психічних процесів і властивостей. Проблема систематизації чинників структурних змін, новоутворень, які виникають з віком у психічній діяльності людини.
18. З'ясування закономірностей переходу між віковими періодами; пошук нових закономірностей у віковому розвитку
19. Проблема вивчення різнопланових відхилень у віковому та індивідуальному розвитку тощо. Комплексне вивчення психології обдарованих дітей, дітей з фізичними вадами, затримкою фізичного розвитку.
20. Психологія виняткових дітей (обдарованих, з фізичними вадами, соціально знедолених, "ліворуких" тощо). Вивчення психологічного змісту затримок психічного розвитку та вироблення способів їх усунення.
21. З'ясування індивідуально-типологічних, статевих відмінностей. Вікові особливості психології дівчаток і хлопчиків.
22. Вивчення вікових можливостей у засвоєнні знань.
23. Динаміка різних видів діяльності (гра, навчання, праця). Вікові особливості спілкування дітей і дорослих.

24. Проблема розробки теоретичної моделі комплексної особистісної діагностики у віковому розвитку
25. Організація емпіричного дослідження з проблем вікової психології.
26. Сучасні методи досліджень людської психіки в онтогенезі.
27. Пошук нових закономірностей у віковому розвитку. Експериментальне обґрунтування нових ідей щодо вікового розвитку особистості.
28. Міждисциплінарні дослідження у віковій психології.